

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปัตตานี ซึ่งผู้วิจัยจะกล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ก. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาสภาพการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปัตตานี
2. ศึกษาปัญหาการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปัตตานี
3. รวบรวมข้อเสนอแนะการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปัตตานี

ข. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาสภาพและปัญหาการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปัตตานี ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

1. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

- 1) ประชากรผู้บริหารโรงเรียน ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง โรงเรียนละ 1 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 120 คน ซึ่งจะใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล
- 2) ประชากรของวิทยากรอิสลามศึกษา กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ตามตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (ชานินทร์ ศิลป์จารุ, 2549: 51) ประชากรของวิทยากรอิสลามศึกษาจากจำนวน 297 คน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 120 คน รวมกลุ่มตัวอย่างที่ได้ทั้งสิ้น 240 คน

ค. เครื่องมือในการวิจัย

1) รูปแบบของเครื่องมือ

เครื่องมือการวิจัยที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือใช้แบบสอบถามอย่างเดียว ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ก. แบบสอบถาม แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามที่ดัดแปลงคำถามมาจากวิทยานิพนธ์ของนุกุล ชูบุญ (2539: 108-113) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .95 สมยศ ชัยชนะ (2540: 98-110) อามีเนาะ มะมู (2543: 167-175) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .97 และนิตยา มัสเยาะ (2545: 70-73) ได้ค่าความเชื่อมั่น .91 ซึ่งจะใช้กับผู้บริหารโรงเรียนและวิทยากรอิสลามศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้คือ

ตอนที่ 1 คำชี้แจงเกี่ยวกับแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน ระดับการศึกษา และเขตพื้นที่การศึกษา

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาของการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปัตตานี ในด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ จำนวน 8 ข้อ ด้านการจัดการเรียนการสอน จำนวน 10 ข้อ ด้านสื่อการเรียนการสอน จำนวน 10 ข้อ และด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 10 ข้อ ลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert's Scale) มี 5 ระดับด้วยกัน คือ

- 6 หมายถึง ระดับการดำเนินการน้อยที่สุด
- 7 หมายถึง ระดับการดำเนินการน้อย
- 8 หมายถึง ระดับการดำเนินการน้อยปานกลาง
- 9 หมายถึง ระดับการดำเนินการน้อยมาก
- 10 หมายถึง ระดับการดำเนินการน้อยมากมากที่สุด

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด เกี่ยวกับปัญหา และข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปัตตานี

2) การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำหนังสือแนะนำตัวจากวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี โดยจัดส่งแบบสอบถามโดยขอความร่วมมือทางผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี 1,2 และ 3 ถึงผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 130 คน ตอบ

แบบสอบถามและส่งคืนมาจำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 100.0 วิทยากรอิสลามศึกษาจำนวน 130 คน ตอบแบบสอบถามและส่งคืนมาจำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 100.0 รวมกลุ่มตัวอย่างที่ได้ 240 คน คิดเป็นร้อยละ 100.0

3) การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมมาได้แล้วนำมาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา จัดลำดับความถี่ของแต่ละปัญหาตามลักษณะงานทั้ง 4 ด้าน คือ หลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ การจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล แล้วนำเสนอเชิงบรรยายประกอบอภิปรายผล

2. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ค่าร้อยละและความถี่

3. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปัตตานี โดยใช้หาค่ามัธยฐานเลขคณิต (Arithmetic Mean) แทนด้วยสัญลักษณ์ (\bar{x}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) เป็นรายด้านและภาพรวม

4. เสนอแนะในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปัตตานี ตามเกณฑ์ของเบสต์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49	สภาพการดำเนินการอยู่ในระดับน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49	สภาพการดำเนินการอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49	สภาพการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49	สภาพการดำเนินการอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00	สภาพการดำเนินการอยู่ในระดับมากที่สุด

6. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาของการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปัตตานี โดยวิธีการสังเคราะห์จัดกลุ่มแล้วนำเสนอค่าความถี่และค่าร้อยละ

5.1 สรุปผลการวิจัย

สภาพและปัญหาการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปัตตานี สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพการดำเนินการเรียนการสอนอิสลามศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปัตตานี

1.2.4 ด้านการวัดและประเมินผล วิทยากรอิสลามศึกษาเห็นว่าสภาพการดำเนินการเรียนการสอนอิสลามศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายชื่อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกรายการ

2. ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไข การเรียนการสอนอิสลามศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปัตตานี

2.1 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขการเรียนการสอนอิสลามศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปัตตานี ตามความเห็นของผู้บริหาร

ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรไม่ค่อยรัดกุมไม่ต่อเนื่อง บางบทมีแต่หัวข้อเท่านั้น เนื้อหาน้อยเกินไปและบางบทยังไม่ชัดเจน ผลการวิจัยที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนที่ใช้ยังไม่มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและสังคม ดังที่ นูฎล ชูญัย (2539) และนาวาลย์ ปานากาเซ็ง (2544) ได้เสนอความเห็นสอดคล้องกันว่า หลักสูตรที่ดีนั้นจะต้องเป็นหลักสูตรที่มีความเหมาะสมกับสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของท้องถิ่น มีการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และสังคม ดังนั้นการดำเนินการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปัตตานี จึงต้องอาศัยการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีระบบในการพัฒนาอีกด้วย และปัญหาในส่วนนี้ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า ควรจัดทำหลักสูตรอิสลามศึกษา ให้ครบสมบูรณ์แบบในทุกด้าน เพราะหลักสูตรที่ใช้อยู่ยังขาดความสมบูรณ์ในเชิงของเนื้อหาและยังไม่ต่อเนื่องอีกด้วย ควรจัดสรรงบประมาณในการจัดทำหลักสูตรอิสลามศึกษาต่อไป เพื่อทำการปรับปรุงหลักสูตร ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและสังคม

ด้านการจัดการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่พบมากที่สุดคือผู้ปฏิบัติงานบางคนขาดจิตวิทยาในการจัดการเรียนการสอน ทำให้นักเรียนบางคนเกิดความเบื่อหน่ายและไม่สนใจต่อบทเรียนและให้ความรู้แก่นักเรียนไม่เต็มที่เนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องของเวลา ผลการวิจัยที่เป็นเช่นนี้เป็นเพราะในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปัตตานี เนื่องจากคาบวิชาอิสลามศึกษามีน้อยมากต่อสัปดาห์ ทำให้มีข้อจำกัดในเรื่องของเวลา สำหรับแนวทางแก้ไขปัญหาของผู้ตอบแบบสอบถามให้แนวทางว่า ควรจัดการอบรมเกี่ยวกับจิตวิทยาเด็กเป็นระยะ ๆ ให้กับวิทยากรอิสลามศึกษา และควรเพิ่มเวลาในแต่ละคาบ และควรปรับแผนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเวลาที่จำกัด

ด้านการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า สื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอต่อการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอนไม่หลากหลายและไม่มีความทันสมัยอีกด้วย ผลการวิจัยที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารโรงเรียนยังขาดการสนับสนุนหรือการเอาใจใส่ในเรื่องของสื่อการเรียนการสอนให้กับวิทยากรอิสลามศึกษา กล่าวคือ วิทยากรอิสลามศึกษารัฐักประเภทสื่อที่นำมาใช้อย่างจำกัด ซึ่งในความเป็นจริงแล้วสื่อนั้นมีหลากหลายประเภทให้เลือกนำมาใช้ สำหรับแนวทางแก้ไขผู้ตอบแบบสอบถามให้แนวทางไว้ว่า ผู้บริหารควรทำการจัดอบรมการผลิตสื่อด้วยตนเองให้กับวิทยากรอิสลามศึกษา และควรนำสื่อประกอบการเรียนการสอนที่ทันสมัยเพื่อให้เข้ากับยุคสมัย

ด้านการวัดและประเมินผล ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปฏิบัติงานบางคนไม่ดำเนินการตามสภาพที่เป็นจริง กล่าวคือ การวัดและประเมินผลแบบเดิม ๆ ไม่หลากหลายตามที่หลักสูตรได้กำหนดไว้ ทำให้ไม่สามารถบ่งชี้ในตัวเด็กได้ และการวัดและประเมินผลด้วยวิธีการอภิปรายหน้าชั้นหรือรายงานหน้าชั้นมีน้อย รวมถึงรูปแบบวิธีที่ใช้ในการวัดและประเมินผลนั้นเป็นวิธีที่ง่ายและใช้ในการตัดสินง่ายกว่า สำหรับแนวทางแก้ไข ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้เสนอแนวทางแก้ไขว่า ผู้บริหารควรจัดอบรมด้านการวัดและประเมินผลด้านอิสลามศึกษา เป็นบางครั้งและที่สำคัญที่สุดควรใช้วิธีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง

2.2 ผลการวิเคราะห์ เกี่ยวกับปัญหา และข้อเสนอแนะ แนวทางแก้ไขการเรียนการสอนอิสลามศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปัตตานี ตามความเห็นของวิทยากรอิสลามศึกษา

ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ผลการวิจัยพบว่าปัญหามากที่สุดคือ เนื้อหาของแต่ละบทเรียนไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร กล่าวคือ เนื้อหาไม่ค่อยรัดกุม เนื้อหาน้อยเกินไป ผลการวิจัยที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะ หลักสูตรที่ทางโรงเรียนใช้ยังไม่มีความสมบูรณ์พอ ทำให้เนื้อหาของหลักสูตรยังไม่ชัดเจนและไม่รัดกุม สำหรับข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาคือ มากที่สุดคือ ควรจัดทำหลักสูตรอิสลามศึกษาให้สมบูรณ์แบบ กล่าวคือ จัดทำเนื้อหาให้มีความชัดเจน เข้าใจง่ายในการใช้สำนวนภาษา และควรมีรายละเอียดในเนื้อหาให้มากกว่านี้

ด้านการจัดการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า ปัญหามากที่สุดคือให้ความรู้แก่เด็กไม่เต็มที่เนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องของเวลา ผลการวิจัยที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากว่าในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปัตตานี มีการกำหนดเวลาจัดการเรียนการสอนแต่ละวิชาอย่างจำกัด ซึ่งวิชาทั้งหมดล้วนมีความสำคัญทั้งสิ้น ทำให้เด็กได้รับความรู้ไม่เต็มที่กับบทเรียนของวิชานั้น ๆ สำหรับข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาคือ ควรปรับแผนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเวลาที่จำกัด

และควรปรับรูปแบบการสอนให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันและทันสมัย ซึ่งน่าจะเป็นแนวทางในการแก้ปัญหานี้ได้

ด้านสื่อการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า ปัญหามากที่สุดคือสื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอต่อการเรียนการสอน ไม่หลากหลายและไม่มีความทันสมัยทำให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้ยาก ผลการวิจัยที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะวิทยากรอิสลามศึกษายังไม่มีความเข้าใจมากพอเกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอน สำหรับข้อเสนอแนะ แนวทางการแก้ไขปัญหานี้ คือ ควรจัดอบรมการผลิตสื่อที่หลากหลายด้วยตนเองได้ และที่สำคัญควรนำสื่อการเรียนการสอน ที่ทันสมัยเข้ากับเหตุการณ์และยุคสมัยมาประกอบการเรียนการสอน

ด้านการวัดและประเมินผล ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบเกณฑ์การวัดและประเมินผลไม่หลากหลาย ไม่ชัดเจนและไม่มีความทันสมัย ผลการวิจัยที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะวิทยากรอิสลามศึกษาบางส่วนยังไม่เข้าใจวิธีการและขั้นตอนการวัดและประเมินผล และยังขาดเทคนิคในการวัดและประเมินผล สำหรับข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหานี้ คือ ควรใช้เกณฑ์การวัดและประเมินผล ที่หลากหลายมากกว่านี้ และควรจัดรูปแบบเกณฑ์การวัด และประเมินผลด้านอิสลามศึกษาให้ชัดเจน

5.2 การอภิปรายผล

การอภิปรายผลครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผลโดยภาพรวม จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและวิทยากรอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปัตตานี มีสภาพ ปัญหา และข้อเสนอแนะการเรียนการสอนอิสลามศึกษามีทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล ทุกด้านล้วนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนการสอนอิสลามศึกษา ในภาพรวมและแต่ละด้านนั้นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละด้านมีรายละเอียดดังนี้

1. สภาพการดำเนินการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปัตตานี ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกรายการ ผลการวิจัยพบว่าปัญหามากที่สุดคือ เนื้อหาของแต่ละบทเรียนไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร กล่าวคือ เนื้อหาไม่ค่อยรัดกุม เนื้อหาน้อยเกินไป และที่สำคัญคือ การจัดทำหลักสูตรอิสลามศึกษาสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา ซึ่งหมายถึงสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นนั้น ๆ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของนางลักษณ์ หะยีมะสาและ (2540 : 106) ที่ได้ศึกษาเรื่องปัญหาการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา ระดับมัธยมศึกษา

พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2521) ของครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปัตตานี พบว่า ครูสอนศาสนาอิสลามมีปัญหาการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา ระดับมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2521) มีปัญหาอยู่ในระดับมากผลการวิจัยที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะ หลักสูตรที่ทางโรงเรียนใช้ยังไม่มีความสมบูรณ์พอ ทำให้เนื้อหาของหลักสูตรยังไม่ชัดเจนและไม่รัดกุม และวิทยากรอิสลามศึกษายังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรอิสลามศึกษา ดังนั้น ควรมีการอบรม สัมมนาเกี่ยวกับหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ เพื่อพัฒนาวิทยากรอิสลามศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนอิสลามมากยิ่งขึ้น

ด้านการจัดการเรียนการสอน สภาพการดำเนินการเรียนการสอนอิสลามศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกรายการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อามีเนาะ มะมู (2543) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศการสอนวิชาอิสลามศึกษา ของผู้บริหารกับพฤติกรรมการสอน ของครูสอนอิสลามศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ระดับพฤติกรรมการสอนของครูสอนอิสลามศึกษา ตามทัศนะของครูสอนอิสลามศึกษาที่มีวุฒิครูและไม่มีวุฒิครูเห็นว่าในภาพรวมมีพฤติกรรมการสอนอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการสอนอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากว่าในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปัตตานี มีการกำหนดเวลาจัดการเรียนการสอนแต่ละวิชาอย่างจำกัด ซึ่งวิชาทั้งหมดล้วนมีความสำคัญทั้งสิ้น ทำให้เด็กได้รับความรู้ไม่เต็มที่ กับบทเรียนของวิชานั้น ๆ สำหรับข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาคือควรปรับแผนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเวลาที่จำกัดและควรปรับรูปแบบการสอนให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันและทันสมัย ซึ่งน่าจะเป็นแนวทางในการแก้ปัญหานี้ได้

ด้านสื่อการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินการเรียนการสอนอิสลามศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ปัญหามากที่สุดคือสื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอต่อการเรียนการสอน ไม่หลากหลายและไม่มีความทันสมัยทำให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้ยาก ผลการวิจัยที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะวิทยากรอิสลามศึกษายังไม่มีความเข้าใจมากพอเกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอน สำหรับข้อเสนอแนะ แนวทางการแก้ไขปัญหานี้คือควรจัดอบรม การผลิตสื่อที่หลากหลายด้วยตนเองได้ และที่สำคัญควรนำสื่อการเรียนการสอน ที่ทันสมัยเข้ากับเหตุการณ์และยุคสมัยมาประกอบการเรียนการสอน ซึ่งโลกปัจจุบันจะเห็นได้ว่าเป็นยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการสื่อสารข้อมูลได้รวดเร็ว ล้วนแต่มีผลกระทบต่อระบบการจัดการ ศึกษาในปัจจุบันทั้งในด้านหลักสูตร ครู และวิธีการสอน รวมทั้งตัวเด็กซึ่งได้รับผลกระทบโดยตรง และ

หากจะพิจารณาให้ศิครุเองก็สามารถนำสื่อต่าง ๆ มาใช้ประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนได้ (สุรพล นิติไกรพจน์ และกิตติรัตน์ มั่งคละศิริ, 2545)

ด้านการวัดและประเมินผล สภาพการดำเนินการเรียนการสอนอิสลามศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบเกณฑ์การวัดและประเมินผลไม่หลากหลาย ไม่ชัดเจนและไม่มีเกณฑ์ที่ตายตัว ผลการวิจัยที่เป็นเช่นนี้ ซึ่งสอดคล้องกับของไพศาล คงภิมย์ชั้น (2547 : 62) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาสถานภาพการประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของครูโรงเรียนเซนต์หลุย จะเชิงเทรา พบว่า สภาพปัญหาในการประเมินผลการเรียนรู้ ในด้านการประเมินผลการเรียนรู้ ด้านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน และการประเมินกิจกรรมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบว่ามีสภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง และยังสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2548:48) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร เกี่ยวกับแนวโน้มการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน 2544 พบว่า ควรปรับปรุงในการวัดและประเมินผลให้มาก ควรเปิดโอกาสให้ชุมชน หรือผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลงานของลูกหลานของตนเอง และเน้นกระบวนการคิดของตนเองเพื่อไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ผลการวิจัยที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะ วิทยากรอิสลามศึกษาบางส่วนยังไม่เข้าใจวิธีการและขั้นตอนการวัดและประเมินผล และยังขาดเทคนิคในการวัดและประเมินผล สำหรับข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาคือ ควรใช้เกณฑ์การวัดและประเมินผล ที่หลากหลายมากกว่านี้ และควรจัดรูปแบบเกณฑ์การวัด และประเมินผลด้านอิสลามศึกษาให้ชัดเจน

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยมีความเห็นว่า กลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปัตตานี ได้มีการจัดตั้งเครือข่ายร่วมกันแล้ว น่าจะมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละโรงเรียนและร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหาคือ เพื่อให้กลุ่มในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปัตตานี มีการพัฒนาการเรียนการสอนอิสลามศึกษาต่อไป

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาสภาพและปัญหาการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปัตตานี ผู้วิจัยพบว่าปัญหาการเรียนการสอนอิสลามศึกษายังปรากฏมีอยู่ในทุกด้าน

ไม่ว่าจะเป็นด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการจัดการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล ทุกด้านล้วนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนการสอนอิสลามศึกษา ดังนั้นการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเหล่านี้จึงควรจะต้องมุ่งแก้ไขตั้งแต่ประเด็นหลักที่สำคัญที่สุดคือ ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้และแก้ไขด้านอื่น ๆ ต่อไป พบว่าปัญหาในทุกด้านยังปรากฏมากบ้างน้อยบ้าง และปัญหาบางประการก็มีแนวทางแก้ไขที่ได้ผลบ้างแล้ว แต่บางปัญหาก็ได้รับเพียงข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไข แต่ยังไม่มีการนำมาปฏิบัติอย่างจริงจัง ส่วนแนวทางการแก้ไขที่ผู้วิจัยได้ค้นพบ ก็มีความเหมาะสมและน่าจะเป็นแนวทางที่ดีในการที่จะนำมาปฏิบัติใช้แก้ปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้น ซึ่งสามารถนำไปปฏิบัติใช้ได้ดังนี้คือ

1. จากผลการวิจัย ปัญหาการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดปัตตานี ปัญหาที่เป็นประเด็นหลักคือ ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำหลักสูตรนั้น ควรจัดทำหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ ทันสมัยสามารถเข้ากับทุกเหตุการณ์และมีความเป็นสมบูรณ์แบบมากที่สุด ส่วนการนำหลักสูตรไปใช้นั้น ควรปฏิบัติตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ เพื่อให้กระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ประสบความสำเร็จสูงสุด

2. ควรจัดทำสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย มีความทันสมัย เนื่องจากปัญหาพบว่าสื่อการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในประเทศไทยมีน้อย ไม่มีความหลากหลายและขาดความทันสมัยอีกด้วยดังนั้นผู้บริหาร โรงเรียนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องควรที่จะให้ความสำคัญและให้การสนับสนุนในการจัดทำสื่อการเรียนการสอนอิสลามศึกษาให้มากขึ้นรวมถึงควรให้การสนับสนุนงบประมาณให้เพียงพอต่อการผลิตสื่อการเรียนการสอนอิสลามศึกษา เพื่อเกิดความสะดวกและเข้าใจง่ายขึ้นต่อการเรียนรู้ของเด็ก

3. ควรจัดทำกิจกรรม จัดสัมมนา และจัดประชุมในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล เพื่อมารวมประเด็นปัญหาพร้อมทั้งเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาเพื่อทำการแก้ปัญหาดังกล่าวต่อไป

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำวิจัยเรื่อง “สภาพและปัญหาการเรียนการสอนอิสลามศึกษา ระดับประถมศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้”

2. ควรทำวิจัยเรื่อง “การติดตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอิสลามศึกษาระดับประถมศึกษา จังหวัดปัตตานี”